

Examen VMBO-GL en TL

2015

tijdvak 1
woensdag 13 mei
13.30 - 15.30 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 25 vragen, een samenvattingsopdracht en een schrijfoopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 49 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1

- 1p 1 Wat is het belangrijkste onderwerp van de tekst 'Na het graaien komt het delen'?
- A gevolgen van Caring Capitalism op het bedrijfsleven
  - B samenwerking tussen overheid en sociale initiatieven
  - C toename 'samen-delen-projecten' dankzij de crisis
  - D verandering van de samenleving op lange termijn
- 1p 2 Hoe wordt de tekst ingeleid in alinea 1 en 2?
De tekst wordt ingeleid door
- A de noodzaak van samen delen te onderstrepen.
  - B kritische vragen te stellen over het individualisme.
  - C verbazing uit te spreken over onze manier van leven.
  - D voorbeelden van gemeenschapszin te geven.
- 1p 3 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van de alinea's 1 tot en met 3?
- A Gevolgen groeiende consumptiemaatschappij
  - B Maatschappelijke en economische verandering
  - C Opkomst burgerinitiatieven als oplossing
  - D Voordelen van internet en sociale media
- 1p 4 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van de alinea's 10 tot en met 12?
- A Commercieel plan botst met sociale initiatieven
  - B Kritische massa blokkeert sociale initiatieven
  - C Samengaan commercie en sociale initiatieven
  - D Uitstel van idealen en sociale initiatieven
- 1p 5 "Trendwatchers van bedrijven geven hun ogen en oren de kost in schijnbaar onbelangrijke subculturen om die trends vervolgens zelf op de markt te brengen." (regels 106-110)
Wat wordt hiermee bedoeld?
Trendwatchers kijken naar
- A wat er in de mode is bij andere culturen en brengen deze modes vervolgens over naar het Westen.
  - B wat er speelt in kleine, alternatieve kringen en proberen vervolgens het grote publiek hiervoor te porren.
  - C welke gewoontes zich voordoen in de onbelangrijke alternatieve groepen en kopiëren deze gewoontes vervolgens.
  - D welke spullen trendy zijn in andere culturen en gaan deze spullen vervolgens verkopen op de markt.

- 1p **6** “Volgens Hilhorst gaat het hier niet om een hype-achtige reactie op de crisis, maar om een trend die de samenleving op de lange termijn kan veranderen.” (regels 131-135)
Welke trend wordt hier bedoeld?
- A Bedrijven passen hun benadering van klanten steeds meer aan.
  - B Bedrijven zijn steeds banger om klanten te verliezen.
  - C Burgers lossen problemen in de samenleving steeds moeilijker zelf op.
  - D Burgers nemen steeds vaker zelf economische initiatieven in de samenleving.
- 1p **7** Welk verband is er vooral tussen alinea 10 en alinea 11?
Er is vooral sprake van een
- A opsomming.
  - B tegenstelling.
  - C verklaring.
  - D voorwaarde.
- 1p **8** De titel luidt ‘Na het graaien komt het delen’.
In welke alinea komt deze titel het beste tot uiting?
- A in alinea 1
  - B in alinea 3
  - C in alinea 7
  - D in alinea 11
- 1p **9** Waarom is het noodzakelijk dat het bedrijfsleven meewerkt aan sociale initiatieven? (alinea’s 10 en 11)
- A Als het bedrijfsleven een voorsprong wil behouden op de kleine ondernemer, moet het veel mensen weten te bereiken.
  - B Als het bedrijfsleven medewerking wil van de overheid, kan het maar beter meewerken aan sociale initiatieven.
  - C Het bedrijfsleven beschikt over voldoende geld, maar heeft de overheid nodig om mee te werken.
  - D Het bedrijfsleven heeft voldoende geld om kleine initiatieven groot te maken, zodat er uiteindelijk veel mensen bereikt worden.
- 1p **10** Wat is het doel van deze tekst?
De tekst heeft als doel
- A de lezer over te halen zelf een sociaal initiatief te ontplooien.
  - B de lezer te informeren over de groei van het aantal sociale initiatieven.
  - C de overheid aan te sporen deel te gaan nemen aan de nieuwe trends.
  - D de overheid te overtuigen van het nut van samenwerken met bedrijven.

- 1p 11 Welke van de onderstaande beweringen is het meest van toepassing op de laatste alinea?
De laatste alinea
- A geeft een negatieve kijk op de toekomst.
  - B onderstreept dat het initiatief bij burgers ligt.
  - C ontkent dat initiatiefnemers pioniers zijn.
  - D relativeert het idealisme van de pioniers.

Tekst 2

- 8p 12 **Samenvattingsopdracht**
Vat de tekst 'Big brother? Big data!' samen in maximaal 150 woorden. Besteed daarbij alleen aandacht aan de volgende punten:
- 1 het probleem dat geschetst wordt;
  - 2 het doel van big data voor bedrijven;
  - 3 het doel van big data voor de wetenschap;
  - 4 twee voordelen van bigdatabestanden voor wetenschappelijk onderzoek;
  - 5 een kritische opmerking over de nieuwe onderzoeksmethode;
  - 6 de toekomst van deze onderzoeksmethode.

Maak er een samenhangend geheel van. Gebruik geen telegramstijl. Noem niet onnodig voorbeelden. Tel de woorden en zet het aantal onder de samenvatting. Zet de titel erboven.

Tekst 3

- 1p 13 Wat is het belangrijkste onderwerp van de advertentie?
- A genieten van het buitenleven
  - B hulpprogramma opgezet
  - C luxe vakantie
  - D massaal kamperen
- 1p 14 Een foto in een advertentie kan verschillende functies hebben. Welke functie heeft de foto in deze advertentie vooral?
De foto
- A bewijst de noodtoestand waarvan sprake is.
  - B is nodig om de tekst te begrijpen.
  - C licht de naam van de adverteerder toe.
  - D maakt de tekst minder schokkend.

- 1p 15 Voor wie is deze advertentie vooral bestemd?
De advertentie is vooral bestemd voor alle lezers die
A donateur zijn van HomePlan.
B geïnteresseerd zijn in kamperen.
C geïnteresseerd zijn in permanent buiten wonen.
D HomePlan nog niet financieel steunen.
- 1p 16 In alinea 3 staat het woord “toekomst”.
→ Citeer de zin uit de tweede alinea waarin staat wat een goede toekomst inhoudt.

Tekst 4

- 1p 17 In alinea 1 wordt het onderwerp van de tekst onder meer ingeleid door het noemen van een aanleiding.
Op welke manier wordt het onderwerp nog meer ingeleid?
Dit gebeurt door
A de geschiedenis van het centrale onderwerp te schetsen.
B een aspect van het centrale onderwerp te presenteren.
C een samenvatting van het onderwerp vooraf te geven.
D verschillende belangrijke meningen over het onderwerp te noemen.
- 2p 18 In alinea 1 worden twee redenen genoemd waarom vogelzang hartverwarmend is.
→ Welke twee redenen zijn dat?
- 1p 19 In de alinea's 3 en 4 wordt gesproken over vocaal leren.
→ Welke drie groepen vogels kunnen vocaal leren, volgens de tekst?
- 2p 20 In alinea 3 wordt vocaal leren uitgelegd als het vermogen om geluiden na te bootsen.
→ Welke twee andere omschrijvingen dan 'vocaal leren' worden in alinea 3 en in alinea 6 gebruikt om dat nabootsen van geluiden aan te geven?
Geef in de uitwerkbijlage per alinea één omschrijving.
- 1p 21 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van de alinea's 3 tot en met 5?
A Alle dieren hebben een auditief vermogen
B Alle dieren kennen een spraakvermogen
C Spraak van mens en dier kent overeenkomsten
D Spraak van mens en dier ontstaat instinctief

- 1p **22** Wat is het verband tussen alinea 4 en alinea 5?
A Alinea 4 en alinea 5 vormen een tegenstelling.
B Alinea 4 en alinea 5 vormen samen een opsomming.
C Alinea 5 geeft een voorbeeld bij wat er in alinea 4 staat.
D Alinea 5 geeft het gevolg van wat er in alinea 4 staat.
- 2p **23** Volgens de alinea's 6 en 7 zijn er aanwijzingen dat er een parallel is tussen zingende vogels en pratende mensen.
→ Welke twee aanwijzingen zijn dat?
- 1p **24** Steve Pinker zegt volgens de tekst: "Vocaal leren is uitzonderlijk".
(regel 55)
Jarvis ondersteunt deze uitspraak.
→ Citeer de zin uit alinea 4 of uit alinea 5 waarmee Jarvis deze uitspraak ondersteunt.
- 1p **25** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van deze tekst weer?
A Alleen vogels beschikken net als mensen over een taalvermogen.
B Auditief leren is onmisbaar voor het ontwikkelen van taalvermogen.
C Er bestaan overeenkomsten in taalvermogen bij mensen en vogels.
D Het taalvermogen bij dieren en mensen is genetisch bepaald in de cortex.
- 1p **26** In deze tekst laat de schrijver enkele deskundigen aan het woord.
Op welke manier gaat hij om met hun uitspraken?
A Hij gebruikt de uitspraken om meningen tegen te spreken.
B Hij is het absoluut oneens met de uitspraken.
C Hij komt op grond van de uitspraken tot een eigen mening.
D Hij trekt de juistheid van de uitspraken in twijfel.

Schrijfofdracht

In de les Nederlands kijk je naar een filmpje waarin een pratende papegaai te zien is. De papegaai praat zijn baasje niet alleen na, maar lijkt de woorden ook echt te begrijpen. Een klasgenoot zegt: “Het beestje moet een trucje geleerd hebben, want papegaaien kunnen niet echt met iemand praten.”

Je leraar reageert daarop door te verwijzen naar de tekst ‘Vogelzang is net praten’ die vorig lesuur aan bod kwam. Daarin staat de mening van sommige biologen dat het leren zingen van vogels lijkt op het leren praten van mensen. Hun onderzoek zou het bewijs leveren dat er overeenkomsten zijn tussen de hersenstructuren van mensen en bepaalde vogels. “Pratende papegaaien bijvoorbeeld praten ook werkelijk”, citeert de leraar een zin uit het artikel.

Verschillende leerlingen uit jouw klas reageren daar fel op. Sommigen vinden hun praten echt niet te vergelijken met het zingen van vogels of het praten van papegaaien. “Onze papegaai klinkt net als onze hond”, zegt een klasgenoot. “Ja, en in de dierenwinkel zegt de papegaai nooit eens iets nieuws tegen mij!”, reageert weer iemand anders in de klas.

De discussie gaat nog een tijdje door en jullie worden het niet eens. Je leraar stelt daarom voor de hulp in te roepen van een deskundige van vogelpark Avifauna, mevrouw Van de Ven. Je wilt haar uitnodigen om op school meer te vertellen over het praten van papegaaien en de overeenkomsten en verschillen met mensentaal. Ook wil je voor haar voorbereiding alvast een paar vragen van klasgenoten stellen. Deze vragen kunnen uit deze tekst komen, maar je mag ze ook zelf bedenken.

13p **27 Opdracht**

Schrijf een brief aan mevrouw Van de Ven van het vogelpark.

Het adres is:

Hoorn 65

2404 HG Alphen aan den Rijn

Dateer je brief op 31 maart 2015.

Gebruik voor je brief de gegevens uit de tekst op de vorige bladzijde en eventueel de tekst 'Vogelzang is net praten'.

Besteed in je brief aandacht aan de volgende punten:

- jezelf voorstellen met naam, klas en school;
- aanleiding van je brief: de discussie in de klas;
- verzoek om een les te geven op school over het onderwerp;
- drie vragen uit de klas over vogeltaal en mensentaal;
- verzoek om in te gaan op die vragen in de les;
- voorstel voor plaats, datum en tijdstip van de les;
- verzoek om een reactie binnen twee weken.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.